

Irak internflykt

– aktuella möjligheter att fly mellan landets provinser

Om rapporten

Denna rapport är skriven i enlighet med [EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation \(2008\)](#). Den är en opartisk presentation av tillförlitlig och relevant landinformation avsedd för handläggning av migrationsärenden.

Rapporten bygger på noggrant utvalda informationskällor. Alla källor refereras med undantag för beskrivning av allmänna förhållanden eller där Lifos expert är en källa, vilket i så fall anges. För att få en så fullständig bild som möjligt bör rapporten inte användas exklusivt som underlag i samband med avgörandet av ett enskilt ärende utan tillsammans med andra källor.

Informationen i rapporten återspeglar inte Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och Lifos har ingen avsikt att genom rapporten göra politiska eller rättsliga ställningstaganden.

Temarapport: Irak internflykt – aktuella möjligheter att fly mellan landets provinser

2016-11-11, version 2.0

Lifos – Center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet

© Migrationsverket (Swedish Migration Agency), 2016

Omslagsbild: DFID - UK Department for International Development

<https://www.flickr.com/photos/dfid/16270829082>

Publikationen kan laddas ner från <http://lifos.migrationsverket.se>

1. Innehåll

2.	English summary.....	4
3.	Inledning: en bakgrund	5
3.1.	Internflykt mellan Iraks provinser: en överblick	6
3.1.1.	Karta som illustrerar vilka provinser Iraks internflyktingar sökt sig till per oktober 2016.....	7
4.	Skilda lokala förhållanden.....	8
4.1.	Den kurdiska regionen i Irak (KRI)	8
4.2.	Provinsen Kirkuk.....	10
4.3.	Provinserna Salah al-Din och Diyala	10
4.4.	Bagdad	11
4.5.	Södra Irak	13
4.6.	Källförteckning.....	16

2. English summary

The ongoing political turbulence continues to prevail in 2016, exacerbating migration flows within Iraq. The number of internally displaced persons (IDPs) as of mid-October 2016 reached 3,233,832, whereby the majority (2,714,772) are found in seven governorates, located in the country's central and northern regions (Anbar, Baghdad, Dahuk, Erbil, Kirkuk, Ninewa and Salah al-Din). As many opt to return to their place of residence, new waves of displacement continue to emerge as a result of the Iraqi government's ongoing military operations against the so called Islamic State's (IS) remaining strongholds in the country. Recent waves of displacement in 2016 predominately stem from the Iraqi government's offensive in Fallujah in June of this year, and later followed by the ongoing offensive to retake the city of Mosul. New camps have been set up in the governorates of Erbil and Salah al-Din to receive fleeing civilians. It is difficult to estimate the velocity of the displacement likely to result from the offensive on Mosul. Some consulted sources estimate the numbers to reach one million IDPs. Other sources believe that it could be less as many residents may opt to stay after IS's ouster.

The situation for internally displaced people (IDPs) is in general precarious, but varies from one governorate to another. The Kurdistan Region of Iraq (KRI) which was the largest recipient of IDPs following IS takeover in 2014 has witnessed a decrease in the number of IDPs entering the KRI-region. Sunni Arab families from Fallujah have reportedly taken up residency in the KRI. However, the authorities remain apprehensive about receiving ethnic Arabs stemming from areas earlier controlled by IS (e. g. Anbar, southern Kirkuk and Ninewa). IDPs residing in the KRI are entitled to public services. Lack of resources and diminishing capacities hamper IDPs from gaining access to public services (like health and education). Earlier imposed sponsorship regulations within the KRI-region have been lifted and replaced with rigorous and continuant security procedures often carried out upon renewal of resident permits. Regulations and restrictions also vary when implemented. This is attributed to a number of factors; such as point of entry, time of entry as well as ethnicity and religion. Ethnic and religious minority groups continue to retain better treatment than Arabs.

The situation in Kirkuk is more restraint, particularly with regard to the Arab population. Turkmens and Christians on the other hand are better treated by the Peshmerga forces controlling large parts of the governorate. Sponsorship regulations have been imposed on IDPs from Mosul and the district of Makhmour (within Erbil governorate) as well as returning IDPs originating from Diyala and Salah al-Din, on route through Kirkuk.

The governorates of Diyala, Anbar and Salah al-Din have the highest numbers of returnees amongst the IDP-population. Conditions for returnees remain difficult. Buildings and infrastructure in areas earlier targeted by the

conflict are either destroyed or booby-trapped. Basic public services are not available. The ethnic and sectarian diversity characteristic to the governorate Diyala has also brought about sectarian tensions between the Shia militias and the returning Sunni population. Though, on the whole the general situation in the governorate is considered to be relatively stable.

Baghdad imposed sponsorship requirements in late 2014 as a restrictive measure to reduce the growing numbers of IDPs, originating from areas conquered by IS, seeking refuge in the capital. The situation has over time become more restrained whereby persons with approved sponsors also risk being refused entry. Non-Baghdad Sunni Iraqis coming from abroad may access the city but are still required to provide a sponsor if they wish to reside there. Civil servants and persons requiring medical treatment opting to stay a shorter time in Baghdad do not need a sponsor.

Iraq's southern region hosts a comparatively small fraction of the country's IDP-population. IDPs from Diyala have started to return, whilst those originating from Ninewa governorate are likely to remain for some time in the region. It is difficult to estimate the size of the Sunni IDP-population in the south, due to the sensitive nature of collecting demographical data based on religion and ethnicity. The majority of Sunni Muslims who fled to the south often have family ties to the area. Living conditions are hard for the IDP-population, especially for those living outside the so called collective centers. Job opportunities are often scarce. Fear of reprisals from local Shia militias is also common. Single Arab Sunni men are particularly targeted. Many live in collective centers where they are often subject to scrutiny and detention in accordance with the anti-terror law. Basra governorate has lifted its sponsor requirement for IDPs. The governorates of Karbala, Najaf, Babil and Thi Qar continue to uphold sponsor requirements. Lately Karbala and Babil have outright rejected IDPs from Anbar. Some other governorates in the south, Qadisiyah (Diwaniya) and Muthanna, have reportedly reached full capacity and can no longer receive IDPs.

3. Inledning: en bakgrund

Ett år efter utredningsresan till regionen Kurdistan i Irak (KRI) 2015 företog personal från Lifos och norska Landinfo i mars 2016 en motsvarande resa till Bagdad och Amman för att uppdatera oss om internflyktingarnas situation i främst övriga delar av Irak. Denna rapport bygger på intervjuer vi gjorde i Bagdad och Amman, samt Basra via Skype. Rapporten bygger också på senare inhämtad information från olika andrahandskällor och beaktar händelseutvecklingen mot bakgrund av den nyligen inledda Mosuloffensiven.

3.1. Internflykt mellan Iraks provinser: en överblick

Den historiskt präglade politiska turbulensen med de omfattande interna migrationsrörelserna i släptåg fortsätter 2016 göra sig gällande. I mitten av oktober fanns det 3 233 832 internflyktingar i Irak. Lejonparten av dessa fanns i sju provinser: Anbar (538 854), Bagdad (452 208), Dohuk (397 062), Erbil (380 544), Kirkuk (373 884), Nineva (298 680) och Salah al-Din (273 540). Ur ett regionalt perspektiv hyser centrala/norra Irak 67 % av internflyktingarna (2 161 842 individer), KRI 29 % eller 939 180 individer och södra Irak 4 % (132 810 individer).¹

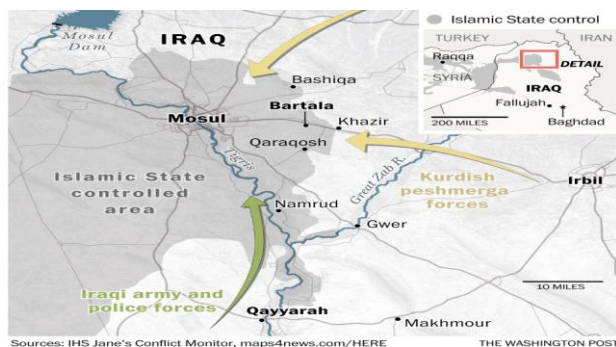
För ett år sedan, i mitten av september 2015 uppgick internflyktingarna till 3 192 306 individer, något färre än i år trots att många återvänt den senaste tiden. En IOM-representants sammanfattning av situationen i Irak i mars förra året äger sin giltighet än: ”I Irak pågår allt på en och samma gång: nya internflyktingar skapas, samtidigt som andra grupper av irakier återvänder till sina hemtrakter; parallellt strömmar flyktingar in från Syrien, medan vidarebosättningar genomförs och gamla flyktingpopulationer lever vidare där de sedan länge installerat sig...”.² Internflyktingar som återvänt till sina hemorter var i mars 2015 färre än 100 000, för att mot det årsslutet närma sig en halvmiljon och nu överstiga miljonen återvända (1 045 104 per den 27 oktober 2016). Ny internflykt sker som sagt parallellt, nu senast på grund av striderna mellan de irakiska säkerhetsstyrkorna (ISF) och den så kallade Islamiska staten (IS) från sunnitiska Qayyarah och al-Shirqat till Bartella (visst återvändande också) och andra kristna orter utanför Mosul. Dessa internflyktingar har huvudsakligen hamnat i läger i Erbil- och Salah al-Dinprovinserna. Den nu inledda offensiven mot själva staden Mosul har ännu inte genererat något betydande antal nya internflyktingar. I värsta fall befarar UNHCR att över en miljon människor flyr Mosul.³ Andra analyser pekar på en vilja att stanna kvar.⁴

¹ International Organization for Migration (IOM), *Displacement Tracking Matrix (DTM) Round 56*, Oktober 2016, <http://iraqdtm.iom.int/>

² Lado Gvilava, Head of Regional Hub, International Organization of Migration (IOM), intervju, Erbil 2015-03-09

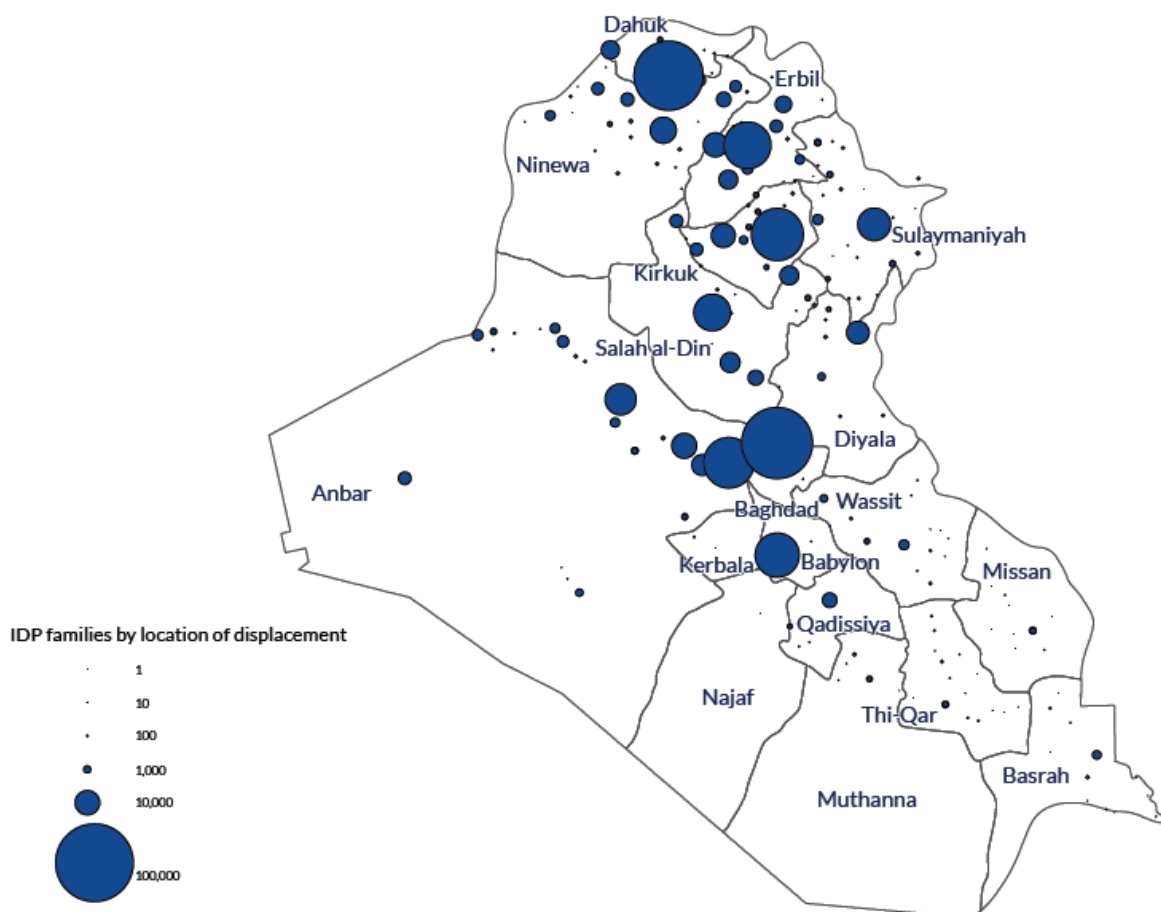
³ AP, Iraqis push toward IS-held Mosul in long-awaited operation, An-Nahar 2016-10-17, <http://en.annahar.com/article/485548-iraqi-forces-launch-military-push-to-drive-is-from-mosul> och UNHCR, *Mosul offensive triggers growing displacement in Iraq*, 2016-09-21, <http://www.unhcr.org/news/latest/2016/9/57e243ab4/mosul-offensive-triggers-growing-displacement-iraq.html> jämte COI-seminarium i Stockholm 2016-05-23

⁴ Education for Peace in Iraq (epic), *Will Mosul residents flee?* 2016-10-14, <http://www.epic-usa.org/will-mosuls-residents-flee/>

Utslaget på hela landet bor 15 % av internflyktingarna i läger, 66 % privat (bor hos värdfamiljer eller hyr bostad), 17 % under kritiska omständigheter och 2 % okänt var.⁵ Det sker en förskjutning mot fler lägerboende från de som bor/bott privat, sannolikt som en följd av Mosuloffensiven och ökat återvändande.

3.1.1. Karta som illustrerar vilka provinser Iraks internflyktingar sökt sig till per oktober 2016⁶

⁵ IOM, *DTM Round 56*

⁶ Ibid.

4. Skilda lokala förhållanden

Situationen i Irak skiljer sig kraftigt åt mellan landets provinser ("governorates"), inte minst vad gäller säkerhetsläget. Allmänt kan sägas att landets södra delar och den kurdiska regionen i norr är förhållandevis stabila.⁷ Desto våldsammare är det "mittenbälte" som utgörs av delvis IS-kontrollerade områden och de s.k. omstridda områdena (dvs. delar av provinserna Kirkuk, Nineva, Salah al-Din och Diyala, där både Kurdistans regionala regering (KRG) och Bagdadmyndigheterna utövar viss men inte fullständig kontroll) samt Bagdad, Anbar och Babil. Bagdad står ut med flest incidenter och dödsoffer, men också som den provins som tagit emot näst flest interflyktingar. De säkerhetsrelaterade skillnaderna speglas ofta, men inte alltid, i varifrån och vart människor flyr. Bagdad har genererat relativt få internflyktingar, och 57 % (26 202 individer) av dem har sökt skydd inom provinsen. Södra Irak har genererat få och tagit emot få internflyktingar. KRI har genererat än färre, 4 134 från det omstridda distriktet Makhmour i provinsen Erbil⁸, men tagit emot många internflyktingar.⁹

Lifos avser nedan beskriva hur mottagandet går till i berörda provinser och eventuella restriktioner samt svårigheter att ta sig från en provins till en annan.

4.1. Den kurdiska regionen i Irak (KRI)

Internflyktingar har fortsatt komma till KRI det senaste året, dock i mindre antal. Sedan mars 2016 har provinsen Dohuk inte tagit emot några internflyktingar alls, vilket torde ha mer att göra med frånvaron av större konflikter i närområdet än med restriktioner. Provinserna Erbil och Suleymaniya har under samma tid tagit emot 48 606 respektive 3 726 internflyktingar. De flesta har kommit från Anbar och Nineva samt i Suleymaniyas fall också Diyala.¹⁰ Över tid har många sunniaraber kunnat fly till KRI, där de klarat sig ganska bra. Så många internflyktingar från Fallujah har slagit sig ner i Shaqlawa att orten i folkmun kommit att kallas Shaqlujah.¹¹

⁷ Den kurdiska regionen (KRI), styrd av den kurdiska regionala regeringen (KRG), innefattar provinserna Erbil, Dohuk och Suleymaniya. I början av 2014 förklarade KRG att Halabja skulle skiljas från Suleymaniya och hädanefter utgöra landets nittonde provins (se Ekurd Daily, *Iraqi Kurdistan government announces Halabja as its fourth province*, 13-3-2014, [länk](#)), men initiativet har inte formellt accepterats av regeringen i Bagdad.

⁸ Distriktet hör till provinsen Erbil, men uppmärksammas av bl. a. UNAMI som ett omstritt område. KRG verkar ha full kontroll i distriktet och har välkomnat den irakiska armén dit inför offensiven mot Mosul. Strider mot IS har förekommit sedan i somras och har sannolikt genererat de internflyktingar som IOM hänför till distriktet.

⁹ IOM, *DTM round 54*, September 2016

¹⁰ Ibid.

¹¹ Möte med representanter för minoritetsgrupper, Bagdad 2016-03-01

KRG har efterhand blivit mer misstänksam mot sunniaraber från Anbar och Kirkuk. Alla som stannat kvar under IS-styre ses som potentiella terrorister, särskilt yngre singelmän. Även familjer har nekats inresa utifrån kriterier som stamtillhörighet och hemort.¹² Den restriktiva hållningen mot araber har inte hindrat att över 50 000 internflyktingar från Qayyarah i Nineva och Shirqat i Salah al-Din tagits emot i Debagalägrät (inte långt från Makhmour) i provinsen Erbil, när de nyligen flydde från striderna.¹³ Lägrät ligger i Makhmourdistriktet och det kan tolkas som att KRG inte gärna släpper in sunniarabiska internflyktingar i provinsens centrala delar. Om den nyligen inledda offensiven mot själva staden Mosul genererar många internflyktingar lär de få svårt att få plats i redan fulla läger som Debaga och knappast tas emot i centrala delar av KRI¹⁴. Istället planeras för läger i Nineva och Hassakeh i Syrien.¹⁵

Restriktionerna i form av sponsorkrav används inte för närvarande. Istället använder myndigheterna andra sätt att reglera inströmningen av internflyktingar. Systemet bygger på inrese-/säkerhetskontroll och återkommande kontroll när informationskortet/uppehållstillståndet ska förlängas hos Asayesh. Möjligen behöver uppehållstillståndet inte förlängas i Suleymaniya. Över huvud taget används restriktionerna flexibelt. Restriktionerna varierar över tid, gränspassager och med etnicitet/religion. De drabbar främst arabiska internflyktingar, men med få undantag inte kurder, kristna eller andra minoriteter. Kurder från de omstridda områdena kan som alla kurder fritt resa in i KRI, men de får enligt de flesta källorna inte uppehållstillstånd där.¹⁶

Inresa via flygplatserna i Erbil och Suleymaniya tillåts generellt oavsett profil på den inresande. Att resa in landvägen är i allmänhet svårare – både säkerhets- och tillståndsmässigt. De flygburna kan ju visa varifrån de rest. Det är svårare att kontrollera avreseort för den andra (och större) gruppen resenärer.¹⁷

De internflyktingar som får stanna i KRI har samma tillgång till offentlig service som alla irakier, men kapacitetsbrist har lett till svårigheter att få vård och utbildning. Den ekonomiska krisen medför också att det är svårt att hitta arbete och försörja sig.¹⁸

¹² Möte Norges ambassad, Amman 2016-03-08

¹³ IOM, *DTM round 54*, September 2016

¹⁴ Ekurd Daily, *Iraq's Mosul IDPs will not enter Kurdistan, migration minister says*, 2016-08-05, <http://ekurd.net/mosul-not-enter-kurdistan-2016-08-05>

¹⁵ UNHCR, *Mosul Situation Flash Update*, 2016-10-11, <http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/Iraq%20Flash%20Update%20-%2011OCT16.pdf> och *Preparedness for a refugee influx*, 2016-10-12 <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/documents.php?page=1&view=grid&Language%5B%5D=1&Country%5B%5D=248&Search=%23UNHCR+Preparedness+for+a+Refugee+Influx+-+From+Mosul+in+Iraq+to+Hassakeh+in+Syria%23>

¹⁶ Norsk Landinfo, *Irak: Internflyktinger og syriske flykninger i Kurdistanregionen (KRI)*, 2016-05-04

¹⁷ Möte med representanter för High Commission for Human Rights, Bagdad 2016-03-03

¹⁸ Norsk Landinfo, *Irak: Internflyktinger og syriske flykninger i KRI*, 2016-05-04

4.2. Provinsen Kirkuk

Av de internflyktingar provinsen Kirkuk genererat har 82 % sökt skydd i provinsen. Kurderna kontrollerar provinshuvudstaden med samma namn. Guvernören, Najmadin Karim, styr med järnhand, stödd av PUK och Goran. Han bestämmer vem som får bo i läger och har utvidgat stadsgränsen för att slippa arabiska internflyktingar i staden. ”You don’t mess in Kirkuk”, som en representant, som är ute på fältet, för den irakiska frivilligorganisationen Iraq Health Aid Organization (IHAO) uttryckte det. Hon menade att arabiska internflyktingar – i praktiken sunniaraber från Hawija (i provinsen) och från grannprovinserna – inte har tillgång till staden Kirkuk. (Hennes organisation är bl. a. verksam i Bagdad, Babil, Anbar och Kirkuk.) Trots detta har provinsen Kirkuk tagit emot 386 670 internflyktingar sedan 2014 (och sedan mars i år 26 124) enligt IOM¹⁹. Många av de första internflyktingarna var kristna. Kyrkan har genom biskopen goda kontakter med de politiska partierna. Turkmener (shiitiska) från byn Bashir flydde undan IS till staden Kirkuk. Annars har de flesta shiitiska turkmener flytt till södra Irak. Sunnitiska, ofta salafistiska, turkmener flydde redan undan upproret mot Saddam 1991 till KRI. En stor minoritet turkmener är bosatta i Kirkuk och känner sig mindre trakasserade av peshmergan än vad araberna gör. De senare måste ha sponsor (kafil), även som internflyktingar inom provinsen, t. ex. araber från Hawija.²⁰

Sponsorkravet (kafala) tycks gälla även för internflyktingar från Mosul och Makhmourdistriktet i Erbilprovinsen, som vill återvända till sina hemorter i Salah al-Din och andra provinser. De tillåts transitera genom Kirkuk om de har en sponsor som ledsagar dem genom provinsen. I juli 2016 började myndigheterna hindra inresa i provinsen för dessa internflyktingar om de ville stanna i provinsen, fast de hade sponsor. Trenden tycks gå mot hårdare restriktioner. Myndigheterna konfiskerar nu internflyktingars ID-kort, främst om de bor utanför lägren, och instruerar dem att återvända till återerövrade områden/orter. Mellan den 30 september och 2 oktober 2016 återvände 75 internflyktingar på detta sätt till Haji Ali och Qayyarah i Nineva.²¹

Det finns planer på att bygga en internationell flygplats i Kirkuk, men än så länge är internflyktingarna hänvisade till att ta den farliga landvägen.

4.3. Provinserna Salah al-Din och Diyala

De provinser flest internflyktingar återvänt till är Salah al-Din (36 %), Anbar (26 %) och Diyala (18 %). Fram till mitten av september 2016 rör det

¹⁹ IOM, *DTM round 54*, September 2016

²⁰ Möte med Representant för IHAO, Amman 2016-03-07

²¹ UNHCR, *Iraq: Flash Update*, 2016-07-11 och 2016-10-04, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/20160711%20Iraq%20Flash%20Update.pdf>, <http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/Iraq%20Flash%20Update%20-%202016OCT16.pdf>

sig om 326 646, 234 132 och 167 886 individer.²² Enligt vad som berättades för delegationen i mars 2016 är Anbar och Salah al-Din tämligen homogena, nästan 100 % respektive 95 % sunni. Återvändandet till Anbar var i mars begränsat, eftersom bara Ramadi hade återerövrats då och där (som på många andra ställen) IS försåtmineringar fanns kvar. Förödelsen var och blev omfattande, 20 % av bebyggelsen förstörd av IS och 70 % genom striderna och senare rensnings- och rena hämndaktioner; såväl privata (intrasunni) som PMU-utförda.²³ Mönstret var detsamma när Salah al-Din och Diyala återerövrades. I sistnämnda provins, förut sunnidominerad, med 30 % shiiter har konflikten sedan 2003 varit mer sektarisk, vilket påverkat förhållandena för de återvändande internflyktingarna. Generellt anses dock situationen relativt stabil, understundom störd av IS och vissa shiamiliser. Representanten för IHAO har arbetat där och betecknar shiamilisererna Asa'ib Ahl al Haq (AAH) och Keta'ib Hezbollah som de värsta förövarna medan miliser stödda av Sistani visade sig vara bra folk.²⁴

Ingen interlokutör hävdade att Salah al-Din och Diyala skulle ha sponsorkrav. Det har heller inte framkommit i senare rapportering om förhållandena i provinserna. Däremot försvåras återvändandet av vissa grannprovinsers sponsorkrav²⁵ och från tid till annan av riskabla transporter längs landsvägarna från konfliktzoner till de numera säkrade orterna i Salah al-Din och Diyala. Nyligen återerövrade orter som Shirqat i norra Salah al-Din kan i ljuset av den påbörjade Mosuloffensiven och stridsaktivitet kring närläggna Qayyarah inte anses säkrad, även om drygt 3 400 internflyktingar återvänt.²⁶

Efter ibland färder på osäkra landsvägar²⁷ möter många återvändande i Anbar, Diyala, Erbil (Makhmourdistriktet), Kirkuk, Nineva och Salah al-Din förstörd bebyggelse och infrastruktur i inte alltid helt säkrade kvarter, samt otillräcklig tillgång till mat, rent vatten, hälsovård, och skola.²⁸

4.4. Bagdad

I samband med att IS i maj 2015 erövrade Anbars provinshuvudstad Ramadi, inte så långt från Bagdad, och en ny våg internflyktingar sökte sig mot Bagdad skärpte myndigheterna där de sedan hösten 2014 införde

²² IOM, *DTM Round 54*, September 2016

²³ Möte med en shejk från Albu Nimr-stammen i Anbar, Amman 2016-03-06

²⁴ Möte med representant för IHAO, Amman 2016-03-07

²⁵ Se under rubrik 3.2

²⁶ UNHCR, *Mosul Situation Flash Update*, 2016-10-11, <http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/Iraq%20Flash%20Update%20-%2011OCT16.pdf> och IOM Iraq: *Mosul Response Update #4*, 24 September – 6 October 2016, <https://www.iom.int/sitreps/iraq-mosul-response-update-no-4-24-september-6-october-2016>

²⁷ Norwegian Refugee Council (NRC), *In Search of Safety, Dangers of Flight: Lack of Safe Routes away from Conflict*, July 2016, https://www.acaps.org/sites/acaps/files/key-documents/files/irc-nrc_insearchofsafetyiniraq_july2016.pdf

²⁸ UNHCR, *Iraq IDP Operational Update*, 1 – 31 March 2016, http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/UNHCR%20Iraq%20IDP%20Operational%20Update%20%28ENG%29%201-31MAR16_1.pdf

inrese-/säkerhetsrestriktionerna och krävde att dessa internflyktingar skulle ha sponsor för att kunna resa in och stanna i provinsen. Kravet tillämpades dock inte alltid strikt.²⁹ Sedan dess tycks restriktionerna ha skärpts. Enligt en UNHCR-representants utsago i slutet av maj 2016 skärptes i februari samma år praxisen så att inte ens internflyktingar med sponsor alltid blev insläppta.³⁰ Det verkar dock inte finnas några skriftligt fastställda regler, och andra källor är inte lika kategoriska.

Lifos och Landinfo fick lite olika besked rörande vilka som måste ha sponsor beroende på vem vi pratade med. Ministry of Displacement and Migration (MoDM) och en sunnikälla, som senare under samtalet ändrade sig, sade att endast internflyktingar från Anbar behövde sponsor. Gamla och vårdbehövande var undantagna från kravet. Andra, NGOs, internationella organisationer och flera sunnikällor menade att sponsorkravet gäller alla sunnimuslimer, som kommer från eller rest genom "IS-områden"³¹.

Enda landpassagen till Bagdad från Anbar, som möjligen är öppen är Bzeibezbron och där torde kontrollen i så fall fortfarande vara strikt. Enligt UNHCR-representanten är bron stängd sedan februari 2016. En alternativ resväg via al Nakhaib vid Razzazasjön vid provinsgränsen mot Kerbala uppgavs finnas. Här kunde kontrollen var mindre rigorös, men å andra sidan kom man inte igenom utan mutor och riskerade trakasserier vid vägspärren eller rent av att kidnappas av shiamilis (Keta'ib Hezbollah misstänkt).³²

Studenter, statligt anställda och patienter kan besöka Bagdad kortare tid utan sponsor. (På så sätt kan de statligt anställda hämta sin lön.) Alla säkerhetskontrolleras av ISF/Baghdad Operational Command. En sponsor ska enligt vissa uppgifter vara offentliganställd och vara Bagdadbo samt släkt med internflyktingen. Det kan dock räcka med att de känner varandra eller tillhör samma stam. Om sponsorn inte bor i Bagdad kan det räcka med att han äger ett hus där. Sponsorn måste utverka tillstånd från sin "stadsdelsnämnd" för internflyktingen att bo i området. Med det tillståndet i handen möter sponsorn upp vid nämnda bro.³³ Det tycks dock inte alltid krävas personlig närvaro av sponsorn för att släppa internflyktingarna över bron. En sunniarabisk interlokutör bodde i Amman och sponsrade sin familj/släkt från Anbar i Bagdad. Betalar man tillräckligt behövs ingen sponsor alls.³⁴

---

²⁹ Lifos, *Temarapport Irak – aktuella möjligheter att fly mellan landets provinser*, 2015-06-12

³⁰ UNHCR, *Country of Origin Information Seminar*, Stockholm 2016-05-23

³¹ Det torde, enligt Lifos bedömning gälla både tidigare av IS kontrollerade områden som de få kvarvarande och stödområdena, d.v.s. Anbar, Nineva, Salah al-Din, södra Kirkuk, Diyala och norra Babil. I praktiken är mest sunniaraber drabbade av sponsorkravet.

³² Norsk Landinfo, *Irak: Oppdatert informasjon om sponsorkravet (kefala) for internflyktinger og returnerte som ønsker å bosette sig i Bagdad*, 2016-07-04, Lifosdok. 37717

³³ Möte med en internationell organisation med god kunskap om temat, Bagdad 2016-03-02

³⁴ Möte med en shejk från Albu Nimr-stammen i Anbar, Amman 2016-03-06

Anländer man via Bagdads internationella flygplats (BGW) behövs ingen sponsor. Vid inresekontroll visar de anländande upp pass. Alla irakier oavsett etnicitet och religion släpps in utan krav på sponsor om de har irakiska passhandlingar. De kan sedan ta en taxi till Bagdad eller annan destination.³⁵

En sunnimuslim som återvänder från utlandet till Bagdads internationella flygplats och reser in på sitt irakiska pass kan alltså resa in i staden utan sponsor, men måste om han vill bosätta sig där, och inte tidigare varit registrerad i Bagdad, registrera sig i sitt bostadskvarter och söka ”residence card” (bosättningskort) hos polisen. MoDM måste sedan registrera den återbosatte som permanent boende i Irak. Proceduren gäller alla irakier som varit utomlands ett par år, men utsocknes sunnimuslimer måste dessutom ha sponsor för att få bosättningsstillstånd (registrering + bosättningskort). Återflyttade har tillgång till tillgängliga sociala förmåner som sjukvård och skola till eventuella barn. Behöver barnen särskilt stöd finns 2 – 3 sådana skolor i Bagdad.³⁶

Hotbilden i Bagdad varierar. Bombattackerna drabbar både shia- och sunniaraber. De senare drabbas speciellt av hot, mord och kidnappningar – utförda av medlemmar i shiamiliser och kriminella. Våldet kan slå till både i utkanterna av Bagdad och i centrum.³⁷ Samtidigt pågår ett vardagsliv, som för en sunniarab känns lite säkrare i en sunnistadsdel, som Amiriya nära flygplatsen, Mansour, al-Ghazali, Jadrieh, Adhamiya – de flesta i Kharkdelen av Bagdad. Rusafadeln har alltid varit shiadominerad med undantag av al-Salekh och Adhamiya i nordöst.³⁸ Shiasymboler dominerar mer och mer blandade distrikt som Karrada. Jadrieh är en finare stadsdel i Karradadistriktet, som anses relativt säker.³⁹

4.5. Södra Irak

Antalet internflyktingar i södra Iraks nio provinser är, som nämnts, relativt litet.⁴⁰ Sedan maj 2015 har antalet minskat i de flesta provinserna, oklart hur minskningen fördelar sig mellan olika grupper. Internflyktingar från t. ex. Salah al-Din har börjat återvända. De från Mosul lär stanna ett tag till. De flesta internflyktingarna är shiiter av något slag, araber, shabaker och turkmener.⁴¹ Det finns troligen också ganska många sunnimuslimer bland internflyktingarna, men data om etnicitet och religiös inriktning är politiskt känsliga av demografiska skäl och därmed svåra att samla. En uppskattning är att de kan utgöra 40 – 50 % av internflyktingarna. Några få kristna (och

³⁵ Möte med flygplatspolisen, BGW, Bagdad 2016-03-03

³⁶ Möte med representanter för High Commission for Human Rights (HCHR), Bagdad 2016-03-03

³⁷ Norsk Landinfo, *Irak: Situationen för arabiske internt fordrevne sunnimuslimer i Bagdad*, 2016-06-28

³⁸ Möte med en shejk från Albu Nimr-stammen i Anbar, Amman 2016-03-06

³⁹ Intryck från utredningsresor och möten under dessa 2008 - 2016

⁴⁰ Babil 51 738, Basra 10 140, Kerbala 68 196, Missan 5 838, Muthanna 5 400, Najaf 78 696, Qadissiya 24 04, Dhi Qar 8 862 och Wassit 23 838 (från IOM DTM Sep. 2016)

⁴¹ Migrationsverket, *Irak – aktuella möjligheter att fly mellan landets provinser*, 15-06-12

ännu färre mandéer) återfinns också bland internflyktingarna i södra Irak. De har antingen anknytning i form av rötter eller familj i söder. Fattiga kristna utan dessa rötter kan få hjälp av kyrkan, t. ex. 17 familjer i Basra som kyrkan tagit hand om. Kristna har det ändå inte bra. De känner sig otrygga och har problem att integrera sig i samhället. Att de saknar arbete och pengar gör det inte lättare.⁴² Religiösa minoriteter, som de kristna, börjar dock enligt vissa uppgifter få bättre säkerhet och stöd i södra Irak.⁴³

Det är sunniaraberna som mest riskerar trakasserier och de av manligt kön som bor i ”Collective Centres” har anhållits under antiterrorlagen. I Basra uppmanades fram till för ett år sedan de internflyktingar som saknade ID-dokumentation att skaffa en sponsor. Sponsorkravet tycks alltså ha hävts, men odokumenterade, främst sunnimuslimska, internflyktingar uppgavs i mars 2016 bo kvar i dessa center/läger. Det finns en misstänksamhet mot internflyktingarna generellt och kanske särskilt mot de i ”Collective Centres”. En attack i Basra i slutet av 2015 uppges ha utförts av en IS-anhängare hemmahörande i ett sådant center. Vidare har det rapporterats att man sett IS-flaggan i Zubair, en sunnidominerad stad nära Basra, där många internflyktingar bor.⁴⁴

Kerbala, Najaf, Babil och Dhi Qar har sponsorkrav, och har ibland infört ytterligare restriktioner.⁴⁵ Kerbala och Babil hade i mars 2016 meddelat att de av resursbrist och säkerhetsskäl inte tar emot internflyktingar från Anbar.⁴⁶ Qadissiyah (Diwaniya) och Muthanna har meddelat att de inte längre har kapacitet att ta emot internflyktingar över huvud taget. De som slinker in får dock stanna kvar. I de fattiga södra provinserna möter de som bor privat trångboddhet och våld i hemmen. De som bor i läger har det förhållandevis bra. Utanför hemmen och lägren riskerar dock ensamma kvinnor och sunniarabiska män behandlas illa. Är kvinnor ute kvällstid ses de kanske som prostituerade och männen saknar skydd mot shiitiska milismän och kriminella.⁴⁷ Det rapporteras att familjefäder (internflyktingar) från Jurf al-Sakhr, ett tidigare IS-fäste, inte vågar lämna hemmets väggar av rädsla för att kidnappas av shiamilis. Detta gäller främst Musayabdistriktet i Babilprovinsen, dit de tagit sin tillflykt.⁴⁸

Till det positiva hör att internflyktingar som har ID-handlingar har tillgång till både sjukvård och skolgång för barnen, åtminstone i Basraprovinsen.

⁴² Skype-möte med en representant för UNHCR i Basra, 2016-03-15

⁴³ Al-Monitor, *Religious minorities find protection, support in southern Iraq*, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/10/minority-iraq-church-holy-site.html>, 2016-10-17,

⁴⁴ Skype-möte med en representant för UNHCR i Basra, 2016-03-15

⁴⁵ Möte med ledningen för Muslim Scholars Association, Amman 2016-03-08

⁴⁶ Möte med representanter för HCHR, Bagdad 2016-03-03

⁴⁷ Ibid. och Skype-möte med en representant för UNHCR i Basra, 2016-03-15

⁴⁸ Ceasefire Centre for Civilian Rights and Minority Rights Group International, *Iraq's Displacement Crisis: security and protection*, March 2016, http://minorityrights.org/wp-content/uploads/2016/04/CEASEFIRE-report_ENGLISH_march-2016_210x297mm_WEB.pdf

Skolor finns också i lägren där och rent generellt är det lättare för barn i läger att gå i skola.⁴⁹

Det finns internationella flygplatser i Basra och Najaf. Det verkar möjligt att ta sig landvägen från Bagdad till södra Irak. Vid en tentativ bedömning finner emellertid Lifos att transport landvägen inte är generellt säker.⁵⁰

---

⁴⁹ Skype-möte med en representant för UNHCR i Basra, 2016-03-15

⁵⁰ Anställd vid Sveriges ambassad i Bagdad, som rest landvägen till Najaf och andra orter i södra Irak, Bagdad 2016-03-03 och United States Department of State Bureau of Diplomatic Security (OSAC), 2016-03-10
<https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=19258>

4.6. Källförteckning

Elektroniska källor

- Al-Monitor, *Religious minorities find protection, support in southern Iraq*, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/10/minority-iraq-church-holy-site.html>
- Associated Press (AP), *Iraqis push toward IS-held Mosul in long-awaited operation*, An-Nahar 2016-10-17, <http://en.annahar.com/article/485548-iraqi-forces-launch-military-push-to-drive-is-from-mosul>
- Ceasefire Centre for Civilian Rights och Minority Rights Group, *Iraq's Displacement Crisis: security and protection*, March 2016, http://minorityrights.org/wp-content/uploads/2016/04/CEASEFIRE-report_ENGLISH_march-2016_210x297mm_WEB.pdf
- Education for Peace in Iraq (epic), *Will Mosul residents flee?* 2016-10-14, <http://www.epic-usa.org/will-mosuls-residents-flee/>
- Ekurd Daily, *Iraq's Mosul IDPs will not enter Kurdistan, migration minister says*, 2016-08-05, <http://ekurd.net/mosul-not-enter-kurdistan-2016-08-05>
- International Organization for Migration (IOM), *Displacement Tracking Matrix (DTM) Round 54 and 56*, Oktober 2016, <http://iraqdtm.iom.int/>
- IOM Iraq: *Mosul Response Update #4*, 24 September – 6 October 2016, <https://www.iom.int/sitreps/iraq-mosul-response-update-no-4-24-september-6-october-2016>
- Lifos, *Temarapport Irak – aktuella möjligheter att fly mellan landets provinser*, 2015-06-12, Lifos dok. 34924
- Norsk Landinfo, *Irak: Internflyktinger og syriske flykninger i Kurdistanregionen (KRI)*, 2016-05-04, lifosdok. 37269
- Norsk Landinfo, *Irak: Oppdatert informasjon om sponsorkravet (kefala) for internflyktinger og returnerte som ønsker å bosette sig i Bagdad*, 2016-07-04, Lifosdok. 37717
- Norsk Landinfo, *Irak: Situasjonen for arabiske internt fordrevne sunnimuslimer i Bagdad*, 2016-06-28, Lifosdok. 37636
- Norska flyktingrådet, (NRC), *In Search of Safety, Dangers of Flight: Lack of Safe Routes away from Conflict*, July 2016, https://www.acaps.org/sites/acaps/files/key-documents/files/irc-nrc_insearchofsafetyiniraq_july2016.pdf
- UNHCR, *Mosul offensive triggers growing displacement in Iraq*, 2016-09-21, <http://www.unhcr.org/news/latest/2016/9/57e243ab4/mosul-offensive-triggers-growing-displacement-iraq.html>
- UNHCR, *Mosul Situation Flash Update*, 2016-10-11, <http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/Iraq%20Flash%20Update%20-%2011OCT16.pdf>
- UNHCR, *Preparedness for a refugee influx*, 2016-10-12, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/documents.php?page=1&view=grid&Language%5B%5D=1&Country%5B%5D=248&Search=%23UNHCR+Preparedness+for+a+Refugee+Influx+-+From+Mosul+in+Iraq+to+Hassakeh+in+Syria%23>

UNHCR, *Iraq: Flash Update*, 2016-07-11 och 2016-10-04,
<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/20160711%20Iraq%20Flash%20Update.pdf>,
<http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/Iraq%20Flash%20Update%20-%204OCT16.pdf>
UNHCR, *Iraq IDP Operational Update*, 1 – 31 March 2016,
http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/UNHCR%20Iraq%20IDP%20Operational%20Update%20%28ENG%29%201-31MAR16_1.pdf
United States Department of State Bureau of Diplomatic Security (OSAC),
2016-03-10
<https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=19258>

Muntliga källor

Dr. Hunan al-Qado, parlamentariker, ordförande "Minorities Council"
Dr. Yonadam Kanna, parlamentariker, representant "Christian community"
Flygplatspolisen, Bagdads internationella flygplats
High Commission for Human Rights, Bagdad
Internationella organisationer i Bagdad, Basra och Erbil
Iraq Health Aid Organization (IHAO)
Lado Gvilava, Head of Regional Hub, IOM
Muslim Scholars Association, Amman
Norges ambassad i Amman
Shejk från Albu Nimr-stammen i Anbar
Sveriges ambassad i Bagdad
UNHCR i Bagdad, Basra och Stockholm
UNICEF i Bagdad

Lifos publikationer

Landrapport syftar primärt till att utgöra ett underlag till Migrationsverkets rättsliga styrning. Den kan också ge stöd vid handläggning i migrationsärenden.

Temarapport syftar till att ge landinformation i ett eller flera sammanlänkade teman, alternativt ett tema som berör flera länder.

Lägesanalys syftar till att ge en kortfattad lägesbild av en situation i ett land, inklusive en analys kring möjlig utveckling.

Scenarioanalys syftar primärt till att utgöra ett stöd vid prognosarbete, strategiskt beslutsfattande etc. genom att beskriva ett antal möjliga scenarier samt sannolikheten och konsekvensen av dessa.

Fråga-Svar är sammanställningar av information som svar på frågor från Migrationsverkets anställda.

Om Lifos

Lifos är ett center för landinformation och omvärldsanalys. Vi samlar in, analyserar och upprätthåller expertkunskap om länder och regioner från vilka människor söker sig till Sverige.

Lifos mission: Lifos är ett expertorgan, vilket agerar opartiskt och proaktivt för att bidra till rättssäkra och effektiva migrationsprocesser genom tillförlitlig, relevant och lättillgänglig landinformation och omvärldsanalys.

Migrationsverket • 601 70 Norrköping

gb-lifos@migrationsverket.se

<http://lifos.migrationsverket.se> • www.migrationsverket.se